

Novel·la

Temps de silenci

■ Xavier Pla

Primera, hi ha la Vicenta, que té una granja, és gran, està malalta i acaba de quedar-se vídua. Amb en Josep, el seu home, un històric de la lluita obrera dels anys 70, van tenir una filla, l'Àlia, que porta el mateix nom que la seva tia, Eulàlia, la que va emigrar a Alemanya i acaba de tornar. Amb ells, ara també hi viu l'Alegria, la filla d'en Manuel i l'Alegria, que havia estat amb en Manuel, però que després es va quedar amb en Marçal, el primer nòvio de l'Eulàlia, que treballa, com ella, l'Alegria, a la xocolateria. La Vicenta diu a l'Àlia que el seu nom ve d'Alegria. ¿L'Àlia i l'Eulàlia són la mateixa persona? ¿l'Alegria?

Per un moment, a la pàgina 15 d'*Els ulls tancats*, el nou llibre de Roser Atmetlla (Blanes, 1963), l'autora de l'enyorada novel·la *El nedador*, el lector pot arribar a dubtar. Hi ha una evident confusió de noms. Però això no és tot. De petita, l'Àlia somiava, amb la Gertrudis, la seva nina, o fantasiejava, convertida en l'Àlia-Josefina, "una princesa oriental nascuda al Pallars que parlava amb les flors i volava sobre una àguila"...

Tornem a començar

Primer, hi ha en Gil, el fill del senyor Fermí, que ha heretat uns banys i ara dirigeix un *Spa*, amb banys de vapor i saunes. En Gil, el noi dels ulls blaus com el fons de les piscines del seu local, surt amb l'Àlia, la filla dels propietaris de la granja. Un dia, un home té un atac de cor i cau a la piscina. El mort s'enfonsa. ¿No suren els morts? "¿I ara com el traurem?", diuen els de l'ambulància. És el pare... de qui? ¿De l'Àlia o d'en Gil? ¿És el present o el passat? Ben legítimament, el lector es pot començar a posar nerviós. Durant molts moments en aquesta novel·la, no queda res clar. ¿A qui pertanyen els possessius? El lector queda com desamparat. S'ho ha de fer tot sol. Molt sovint es confon: ¿qui és ella? ¿qui és ell? A la tarda, després de l'enterrament, les famílies es troben als banys. Hi ha la Vicenta i l'Alegria, i en Gil i l'Àlia. Es banyen a la mateixa piscina on va caure qui ara és mort. ¿O no? Sigui com sigui, no sembla gaire creïble.

El lector d'*Els ulls tancats* necessitarà gairebé cinquanta pàgines per començar a saber qui és qui. A menys que se'n cansi abans, potser li resultarà útil fer fitxes o dibuixar

Roser Atmetlla presenta una novel·la d'estil similar al d'algunes sèries de televisió

un arbre genealògic de les dues branques de famílies per poder arribar a desentortolligar, o si més no a aclarir, una trama que no agafarà consistència i densitat fins més endavant. El problema és que, quan el tindrà fixat, l'esquema potser li resultarà massa pròxim als interminables fils narratius d'*El cor de la ciutat*. ¿Quin interès tenen aquestes vides, explicades minuciosament, amb una profusió de detalls i de converses que aparentment no aporten res més? Hi ha alguns gestos rodoledians, com l'obsessió de l'Àlia per resseguir amb

les mans els mosaics de les parets de la piscina. Llavors, la novel·la aprofundeix en un temps i un espai poc treballats per la literatura: els obrers de la Seat, "el model d'empresa on s'expressava el paternalisme repressiu del règim franquista", i les marxades i l'ocupació de la fàbrica l'octubre del 1971. Però la novel·la es limita només a algunes pinzellades, gairebé notes informatives, com cròniques periòdiques. Els conflictes laborals, el procés de Burgos, les vagues i les recollides de signatures, les manifestacions, les detencions a Via Laietana, els infiltrats de la secreta, se supediten a les relacions dels personatges. El passat va i torna, els moments es multipliquen i els punts de vista es diversifiquen. A poc a poc, es reconstrueixen unes vides, en les quals la fàbrica juga un paper o altre. El lector, desdoblant en telespectador, pot també ben legítimament pensar en una altra sèrie, *Temps de silenci*, amb els seus decorats de cartó pedra, els canvis de pentinat i de vestuari, les cançons i les velles consignes.

És una novel·la en què les dones, que són majoria, són protagonistes. Són, en un moment o altre de les seves vides, obreres a la fàbrica de cotxes, amb les bates de color turquesa, cosint les tapisseries del 124. Elles omplen tot un món que desapareix, líquid, dominat pel signe de l'aigua: la saliva, esmentada tan sovint, els plors i les llàgrimes, les piscines i la pluja, sobretot la pluja, omnipresent. Només en Josep, acabat de morir, es queda sense veu. És un patriarca que fa i desfà les vides de les dones que l'envolten. Un individualista malcarat, tot són ordres i prohibicions. Com ell mateix, el seu món, el món de la Seat, es retira.

És una novel·la d'olors de xocolata, de taules de fòrmica verda, de seats 600 i 850. Però sobretot una novel·la de pors, d'angoixes i de desencanys. Els anys han anat passant. Res no va ser tal com es pensava. Somnis frustrats. La tornada d'Eulàlia permet retrobaments, estirar records, explicar-se velles històries, envaïts per una profunda malenconia.*

El ulls tancats

Roser Atmetlla
La Magrana
Barcelona, 2008
Preu: 16 euros
Pàgines: 155

■ A la novel·la 'Els ulls tancats' Roser Atmetlla no aconsegueix donar prou vida a una sèrie de personatges marcats pel seu pas per la fàbrica de la Seat als anys setanta

1 2 3 4 5

'Els ulls tancats' és, sobretot, una novel·la de pors, d'angoixes i de desencanys

Valoració

- 1 Dolent
- 2 Regular
- 3 Bo
- 4 Molt bo
- 5 Excel·lent

CRISTINA CALDERER